

Berkelland, met elkaar in verbinding!

Inhoudsopgave

- 1. Voorwoord 3
- 2. Inleiding en leeswijzer 5

Thema's

- 3. Leefbare kernen 7
- 4. Wonen 10
- 5. Zorg, preventie en bestaanszekerheid 13
- 6. Financieel gezonde gemeente 16
- 7. Asiel, opvang en integratie 19
- 8. Buitengebied, landschap en toekomst platteland 22
- 9. Economie, ondernemerschap en werkgelegenheid 25
- 10. Bestuur, participatie en een krachtige organisatie 28

1. Voorwoord

Een sterk Berkelland! Dat gunnen wij u, onze inwoners, ondernemers, partners en bezoekers. Wij staan voor de sterke onderlinge verbinding in onze samenleving: voor Naoberschap, voor het actieve verenigingsleven, voor lokale ondernemers en weten wat je koopt en van wie. Wij geloven dat deze band tussen overheid en inwoners sterker kan groeien als we vertrouwen in elkaar. De afgelopen jaren is het vertrouwen binnen de Berkellandse gemeenteraad er niet altijd geweest. Vertrouwen is iets dat moet groeien. Ook bij onszelf. De verbinding wordt sterker. Daar gaan wij in volle overtuiging aan werken.

Voor u ligt het raadsprogramma van de gemeenteraad van Berkelland voor de periode 2026-2030.

gemeente Berkelland

In Berkelland kiezen wij ervoor om te werken vanuit een raadsprogramma in plaats van een traditioneel coalitieakkoord. Daarmee kiezen wij bewust voor een bestuursstijl waarin samenwerking, gezamenlijke verantwoordelijkheid en brede betrokkenheid van de gemeenteraad centraal staan.

Bij een traditioneel coalitieakkoord maken enkele partijen vooraf afspraken over beleid, financiën en bestuurlijke keuzes. Deze partijen vormen samen de coalitie en leveren doorgaans de wethouders. Andere partijen bevinden zich meer op afstand van het bestuur. Veel inhoudelijke keuzes liggen daarbij al vroeg vast.

Een raadsprogramma vertrekt vanuit een andere gedachte. Niet een meerderheid van partijen staat centraal, maar de gemeenteraad als geheel. Vanuit gezamenlijke opgaven en gedeelde ambities zoeken wij naar onderwerpen waarop brede overeenstemming mogelijk is. Dat betekent niet dat politieke verschillen verdwijnen. Iedere fractie behoudt haar eigen identiteit, standpunten en verantwoordelijkheid om op basis van inhoud en overtuiging keuzes te maken.

Deze manier van werken vraagt om een andere bestuursstijl. Een cultuur waarin ruimte is voor samenwerking, open debat en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de toekomst van Berkelland. Niet tegenover elkaar, maar met elkaar in gesprek over wat nodig is voor onze inwoners, kernen en het buitengebied. Besluiten staan daarbij niet op voorhand vast, maar worden steeds opnieuw zorgvuldig afgewogen door de raad.

Als gemeenteraad spreken wij uit dat wij de komende bestuursperiode rolvast willen opereren. Dat betekent dat wij als raad sturen op hoofdlijnen,

kaders stellen, controleren en keuzes maken in het algemeen belang. Wij willen niet besturen op incidenten, maar op vertrouwen, lange termijn en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Raad, college en ambtelijke organisatie werken transparant en open samen. De raad wordt tijdig betrokken bij belangrijke bestuurlijke keuzes.

Wij spreken daarnaast de gezamenlijke ambitie uit om verder te bouwen aan een bestuursstijl waarin vertrouwen het vertrekpunt is. Een stijl waarin ruimte is voor samenwerking, maatwerk en een open gesprek over opgaven en oplossingen. Een cultuur waarin inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen met ons werken aan een sterk Berkelland.

Dit raadsprogramma geeft richting aan die samenwerking. Per thema werken wij vanuit een vaste opbouw. In de situatieschets beschrijven wij de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven. In de ambitie geven wij aan welke richting wij gezamenlijk voor Berkelland kiezen. In de toelichting lichten wij onze gezamenlijke uitgangspunten toe. Tot slot geven wij via verzoeken aan het college richting aan de uitvoering in deze bestuursperiode.

Met dit raadsprogramma kiezen wij voor een bestuursstijl die past bij Berkelland: dichtbij inwoners, gericht op samenwerking en met oog voor het algemeen belang van alle kernen en inwoners. We nodigen alle partijen uit om deel te nemen.

Namens de fracties:

Samen voor Berkelland, PRO Berkelland, Samen D'ran, VVD en BBB

Bouke Winters

Betsy Wormgoor

Han Boer

Marcellino Kropman

Evelien Daalwijk

2. Inleiding en leeswijzer

Leefbaarheid vormt het hart van Berkelland. In onze grote en kleine kernen, buurtschappen en het buitengebied zijn het inwoners, verenigingen, ondernemers, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties die dagelijks bijdragen aan een sterke gemeenschap. De cultuur van Naoberschap, omzien naar elkaar en samen verantwoordelijkheid nemen voor de eigen leefomgeving vormt daarbij een belangrijke kracht van onze gemeente. Wij willen dat Berkelland een gemeente blijft waar mensen prettig kunnen wonen, werken, ondernemen, opgroeien en oud worden.

Vanuit die gedachte hebben wij acht thema's benoemd die richting geven aan de toekomst van Berkelland. Hoewel deze thema's afzonderlijk zijn uitgewerkt, hangen zij nauw met elkaar samen. Leefbare kernen vormen daarbij het verbindende uitgangspunt. Wonen, zorg, voorzieningen, werkgelegenheid, bereikbaarheid, cultuur, sport en ontmoeting bepalen gezamenlijk de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van onze dorpen en buurtschappen.

Om onze kernen leefbaar te houden, zetten wij in op voldoende woningen voor alle doelgroepen. Jongeren, starters, gezinnen, senioren en andere woningzoekenden moeten ook in de toekomst een passende plek kunnen vinden in Berkelland. Daarbij kijken wij nadrukkelijk naar nieuwe woonvormen, doorstroming en het benutten van kansen binnen bestaande kernen en het buitengebied.

Een sterke samenleving vraagt daarnaast om toegankelijke en betaalbare zorg. Wij geloven in de kracht van preventie, ontmoeting en een sterke sociale basis. Professionele ondersteuning moet beschikbaar zijn voor inwoners die dat nodig hebben, maar wij willen ook investeren in het voorkomen van problemen en het versterken van de veerkracht van onze samenleving.

Een financieel gezonde gemeente is een noodzakelijke voorwaarde om te kunnen investeren in woningen, voorzieningen, infrastructuur, onderwijs, sport en maatschappelijke accommodaties. Wij willen zorgvuldig omgaan met publieke middelen en ruimte houden om te investeren in de toekomst van Berkelland.

Ook op het gebied van opvang en integratie van nieuwkomers staan wij voor een zorgvuldige en uitvoerbare aanpak. Wij willen verantwoordelijkheid nemen voor wettelijke opgaven, met oog voor draagkracht, leefbaarheid en veiligheid in onze kernen. Nieuwkomers moeten zo snel mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving, terwijl rekening wordt gehouden met de belangen van bestaande inwoners en de druk op voorzieningen en woningmarkt.

Het buitengebied vormt een onmisbaar onderdeel van Berkelland. Agrariërs, ondernemers en inwoners zijn belangrijke dragers van ons landschap, onze economie en onze leefbaarheid. Wij willen ruimte bieden aan ondernemerschap, innovatie en toekomstbestendige ontwikkeling van het platteland, met behoud van de kwaliteiten die het Berkellandse landschap kenmerken.

Ook een sterke economie draagt direct bij aan leefbare kernen. Familiebedrijven, het midden- en kleinbedrijf, agrarische ondernemers, recreatie en maakindustrie zorgen voor werkgelegenheid, voorzieningen en perspectief voor onze inwoners. Wij willen ondernemers ruimte geven om te investeren, te vernieuwen en te verduurzamen, zodat Berkelland ook economisch aantrekkelijk blijft voor huidige en toekomstige generaties. Bestuur en bestuursstijl vormen tot slot een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van onze ambities. Een betrouwbare overheid,

een professionele organisatie, duidelijke communicatie en een goede samenwerking tussen inwoners, raad, college en organisatie zijn essentieel om de uitdagingen van de komende jaren succesvol aan te pakken.

De volgende hoofdstukken beschrijven per thema de opgaven die wij zien, de ambities die wij delen en de opdrachten die wij meegeven aan het college. Samen vormen zij de koers voor een Berkelland dat leefbaar, sociaal sterk, economisch vitaal, landschappelijk waardevol en financieel gezond blijft voor huidige én toekomstige generaties.

De beschreven thema's zijn door alle fracties aangedragen tijdens de verkenning onder leiding van de heer Van Houdt. Thema's die niet expliciet in dit raadsprogramma zijn opgenomen zijn uiteraard ook belangrijk. We behandelen die thema's samen zodra ze aan de orde komen.

Berkelzomp Eibergen

3. Thema Leefbare kernen

3.1 Situatieschets

Berkelland is een gemeente van sterke kernen, buurtschappen en een vitaal buitengebied. De kracht van Berkelland zit in de betrokkenheid van inwoners, het rijke verenigingsleven, de aanwezigheid van voorzieningen en de sterke sociale samenhang binnen dorpen en wijken. Inwoners voelen zich verbonden met hun eigen kern en zetten zich actief in voor hun leefomgeving. Juist deze lokale verbondenheid vormt een belangrijke basis voor de leefbaarheid van Berkelland.

Leefbaarheid en de toekomstbestendigheid van onze kernen staan onder druk. Demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, kleinere huishoudens en veranderende woon- en zorgbehoeften zorgen voor nieuwe vraagstukken op het gebied van wonen, voorzieningen, bereikbaarheid en sociale ontmoeting. Daarbij zien we dat maatschappelijke voorzieningen, sportaccommodaties, culturele voorzieningen en ontmoetingsplekken steeds belangrijker worden voor het behoud van sociale samenhang en het voorkomen van eenzaamheid en sociale uitsluiting.

Binnen Berkelland is het maatschappelijk vastgoed divers georganiseerd. Sporthallen, zwembaden, dorpshuizen, culturele voorzieningen en onderwijsgebouwen vragen de komende jaren om investeringen, verduurzaming en soms herontwikkeling. Uit de Sport- en Beweegvisie blijkt een aanzienlijke investeringsopgave in sportvastgoed, terwijl ook binnen onderwijs-huisvesting en ander maatschappelijk vastgoed sprake is van verouderde gebouwen en beperkte financiële ruimte voor vervanging of modernisering.

Daarnaast spelen laagdrempelige ontmoetingsplekken een steeds belangrijkere rol in het versterken van de sociale basis. Dorpshuizen,

multifunctionele accommodaties en andere maatschappelijke voorzieningen dragen bij aan ontmoeting, participatie en ondersteuning dichtbij huis. Op dit moment ontbreekt een breed en actueel beleidskader voor deze voorzieningen, terwijl er in meerdere kernen behoefte bestaat aan onderhoud, verduurzaming en toekomstbestendige exploitatie.

Kruiskamplaan Eibergen

Ook de fysieke leefomgeving vraagt aandacht. Berkelland kent relatief veel infrastructuur per inwoner, waaronder een omvangrijk netwerk van wegen in de kernen en het buitengebied. Veel wegen, bruggen en openbare

voorzieningen naderen het einde van hun technische levensduur, terwijl het veranderde klimaat zorgt voor extra druk op beheer en onderhoud door droogte, hitte en wateroverlast. Tegelijkertijd vraagt de inrichting van de openbare ruimte steeds meer om vergroening, klimaatadaptatie, toegankelijkheid en ruimte voor ontmoeting en beweging.

Ook veranderingen in het buitengebied hebben invloed op de leefbaarheid van onze kernen. Het aantal agrarische bedrijven neemt af, functies veranderen en het buitengebied wordt steeds multifunctioneler. Dit brengt kansen met zich mee voor nieuwe woonvormen, recreatie en economische ontwikkeling, maar vraagt ook om zorgvuldige keuzes om landschap, sociale cohesie en leefomgeving in balans te houden.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om alle kernen vitaal, bereikbaar en aantrekkelijk te houden. Dit vraagt om integrale keuzes op het gebied van wonen, voorzieningen, mobiliteit, sport, cultuur, ontmoeting, klimaatadaptatie en sociale samenhang. Daarbij wordt steeds belangrijker hoe we samen met inwoners, verenigingen, maatschappelijke partners en ondernemers bouwen aan toekomstbestendige kernen waar mensen prettig kunnen wonen, leven en elkaar kunnen ontmoeten.

3.2 Ambitie

Berkelland is een gemeente van sterke, leefbare en toekomstbestendige grote én kleine kernen, waar inwoners elkaar kennen, naar elkaar omkijken en actief bijdragen aan hun eigen leefomgeving. Wij willen dat iedere kern een plek blijft waar mensen prettig kunnen wonen, elkaar kunnen ontmoeten, veilig kunnen opgroeien, actief kunnen deelnemen en oud kunnen worden.

Wij zetten in op leefbare kernen door tijdige woningbouw, bereikbare voorzieningen, een gezonde en groene leefomgeving met een rijke biodiversiteit

en ruimte voor ontmoeting, sport, cultuur, onderwijs en maatschappelijke activiteiten. Ontmoeten en verbinden vormen voor ons de basis van leefbaarheid. Daarom streven wij in iedere kern naar toegankelijke en toekomstbestendige ontmoetingsplekken, zowel binnen bestaande accommodaties als in de openbare ruimte, passend bij de behoefte van inwoners.

Wij geloven in de kracht van onze samenleving. Initiatieven vanuit inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers willen wij actief ondersteunen en waar nodig als gemeente stimuleren. Daarbij kijken wij niet alleen naar waar de vraag wordt gesteld, maar zoeken wij ook proactief de verbinding met kernen en buurtschappen waar behoeften minder zichtbaar zijn, zodat kansen en voorzieningen eerlijk over Berkelland worden verdeeld.

Wij hechten grote waarde aan een sterk verenigingsleven, maatschappelijke organisaties, streekcultuur, tradities en evenementen die onze identiteit, sociale samenhang en aantrekkelijkheid versterken. Onze cultuur van Naoberschap, ons landschap, onze historische gebouwen en culturele voorzieningen dragen niet alleen bij aan leefbaarheid, maar ook aan recreatie en toerisme. Binnen wet- en regelgeving zoeken we naar mogelijkheden om onze evenementen en tradities te behouden.

Goede bereikbaarheid is daarbij onmisbaar. Daarom blijven wij ons inzetten voor bereikbare voorzieningen, goede openbaar vervoersverbindingen en lokale initiatieven die bijdragen aan mobiliteit en verbondenheid in onze kernen en het buitengebied.

3.3 Verzoek aan het college

- a) Ontwikkel, in samenspraak met inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers, één omgevingsprogramma op leefbare en toekomstbestendige kernen, waarbij wonen, voorzieningen,

bereikbaarheid, ontmoeting, centra, een gezonde leefomgeving, veiligheid, biodiversiteit, groen, sport, cultuur, onderwijs, mobiliteit en zorg in samenhang worden beschouwd. Betrek de raad bij aanvang met een vast te stellen kadernotitie en periodiek bij de voortgang en keuzes. In het omgevingsprogramma worden in ieder geval betrokken:

- i. Werk vanuit de kern, samen met inwoners en lokale partners, inzichtelijk uit welke opgaven, kansen en behoeften er liggen op het gebied van leefbaarheid, voorzieningen en sociale samenhang. Geef daarbij ruimte voor maatwerk, passend bij de identiteit en schaal van iedere kern. Benut lokaal initiatief.
 - ii. Onderzoek hoe in iedere kern een toekomstbestendige centrale ontmoetingsplek kan worden behouden, versterkt of ontwikkeld, bijvoorbeeld via multifunctionele accommodaties, dorpshuizen, scholen, sportvoorzieningen of andere maatschappelijke gebouwen. Leg de raad voorstellen voor over de benodigde investeringen, samenwerking en exploitatie.
- b) Realiseer of versterk in de openbare ruimte laagdrempelige ontmoetingsplekken, zoals samenkomsparken, beweegplekken, speelvoorzieningen, vergroening en andere initiatieven die ontmoeting, gezondheid en sociale samenhang stimuleren. Combineer functies waar nodig of mogelijk.
 - c) Maak een nieuw raadsvoorstel en verken de mogelijkheid om op lange termijn (bestaande) zwembaden te behouden. Betrek daarbij opties als publiek-private samenwerking, marktinitiatieven of de combinatie met ander maatschappelijk vastgoed. Gebruik de verbinding met zorg door actieve benutting en programmering vanuit welzijn en preventie.
 - d) Leg een raadsvoorstel voor over het bestuur van het sportlandschap.
 - e) Initieer een laagdrempelig stimuleringsfonds, zoals een Naoberfonds, wijkbudget of transformatiefonds, waarmee inwoners, buurten, dorpen en verenigingen initiatieven kunnen realiseren die bijdragen aan leefbaarheid, ontmoeting, veiligheid of vergroening. Faciliteer collectieve voorzieningen in elke kern en geef ruimte voor lokaal maatwerk. Start een pilot waarbij inwoners, verenigingen of lokale samenwerkingsverbanden de mogelijkheid krijgen om zelf invulling te geven aan voorzieningen, beheer of leefbaarheidsinitiatieven binnen hun kern. Leg de raad een voorstel voor over de inrichting, verdeling en toetsingscriteria.
 - f) Zet in op kern- of wijkambassadeurs, waarbij inwoners een verbindende rol vervullen tussen hun kern, maatschappelijke initiatieven en de gemeentelijke organisatie. Betrek gebiedscontactfunctionarissen en/of centrummanagers.
 - g) Zorg ervoor dat inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties binnen de gemeentelijke organisatie beschikken over een duidelijk en laagdrempelig aanspreekpunt voor vragen, initiatieven en ondersteuning op het gebied van leefbaarheid en voorzieningen.
 - h) Ondersteun en versterk het verenigingsleven, vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke initiatieven en lokale evenementen die bijdragen aan sociale samenhang, ontmoeting en de identiteit van onze kernen. Benoem bijvoorbeeld een gemeentelijk subsidiezoeker ter ondersteuning van maatschappelijk initiatief en laat de vrijwilliger doen waar deze goed in is.
 - i) Werk een integrale visie uit op cultuur, erfgoed, streektradities en recreatie, waarbij culturele instellingen, historische panden, lokale evenementen en streekgebonden tradities bijdragen aan leefbaarheid, identiteit en toeristische aantrekkelijkheid.
 - j) Zet in op het behouden en verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen in alle kernen en het buitengebied. Blijf daarbij actief in gesprek met vervoerspartners, regio en provincie over openbaar vervoer en ondersteun waar mogelijk lokale initiatieven zoals buurtbussen en andere vormen van kleinschalige mobiliteit.
 - k) Breng periodiek de sociale veiligheid, verkeersveiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte binnen de kernen in beeld en doe waar nodig voorstellen om de leefbaarheid en veiligheid verder te versterken.
 - l) Geef actief en zichtbaar uiting aan de uitwerking van het toegankelijkheidsbeleid zoals opgenomen in de Lokale Inclusie Agenda.
 - m) Onderzoek hoe vergunningverlening, zo praktisch mogelijk kan worden om lokale tradities, evenementen, streekcultuur en gemeenschapsactiviteiten mogelijk te maken. Werk vanuit het 'ja, mits'-principe.

4. Thema Wonen

4.1 Situatieschets

Berkelland is een aantrekkelijke plattelandsgemeente met vitale kernen, een sterke sociale samenhang en een gevarieerd woningaanbod. De vraag naar woningen neemt echter toe. Waar Berkelland enkele jaren geleden nog werd beschouwd als krimpgemeente, staat de gemeente nu voor een substantiële woningbouwopgave. Binnen de regionale Woondeal Achterhoek is afgesproken dat Berkelland gemiddeld 120 woningen per jaar toevoegt. In de periode 2025–2026 ambieert de gemeente om circa 500 woningen te realiseren.

Deze groei vraagt om een omslag in denken en handelen. Het volkshuisvestingsprogramma 2026–2035 geeft richting aan de opgaven rondom beschikbaarheid, betaalbaarheid, kwaliteit van de bestaande woningvoorraad, verduurzaming en wonen voor aandachtsgroepen. De nieuwe Wet regie op de volkshuisvesting vraagt om scherpere lokale sturing op aantallen, locaties en betaalbaarheid van woningbouw. De landelijke norm dat minimaal twee derde van de nieuwbouw betaalbaar moet zijn, waarvan 30% sociale huur, vraagt om nauwe samenwerking met ProWonen, ontwikkelaars en regionale partners.

Naast de kwantitatieve opgave spelen er kwalitatieve uitdagingen. De woningmarkt moet aansluiten op de veranderende bevolkingssamenstelling, waaronder een toenemende vergrijzing, kleinere huishoudens en een groeiende behoefte aan zorggeschikte woningen en huisvesting voor aandachtsgroepen. Binnen de recent vastgestelde Achterhoekse aanpak Wonen, Welzijn en Zorg wordt nadrukkelijk gekeken naar de relatie tussen wonen, zorg, leefbaarheid en sociale samenhang.

De uitvoering van de woningbouwopgave wordt beïnvloed door externe factoren. Netcongestie beperkt de mogelijkheden voor uitbreiding van woongebieden. Daarnaast zorgen stikstofregels, water-, klimaat- en duurzaamheidsopgaven, vertraging door juridische procedures en de invoering van de Omgevingswet voor onzekerheid en vertraging. Ook stijgende bouwkosten, schaarste aan personeel en veranderende financieringsmogelijkheden bij kopers zetten druk op de realisatie van woningbouwplannen.

Vogelenzangstraat Eibergen

Daarbij staat Berkelland voor keuzes in prioritering. De huidige ambtelijke capaciteit is toereikend voor de bestaande planvoorraad, maar verdere versnelling of opschaling vraagt om uitbreiding van capaciteit of scherpere

keuzes in welke projecten prioriteit krijgen. Daarnaast moet de gemeente blijven waken voor een evenwichtige ontwikkeling van alle kernen, waarbij woningbouw niet alleen bijdraagt aan groei, maar ook aan leefbaarheid, voorzieningen, sociale cohesie en toekomstbestendige dorpen.

De komende jaren staan daarmee in het teken van het realiseren van voldoende woningen, met oog voor betaalbaarheid, duurzaamheid, leefbaarheid en zorg, binnen een steeds complexer ruimtelijk en maatschappelijk speelveld.

4.2 Ambitie

Berkelland is een gemeente waar iedereen die hier wil wonen, nu en in de toekomst een passende woning kan vinden. Wij willen in alle kernen en waar passend in het buitengebied bouwen naar behoefte, voor jongeren, starters, gezinnen, senioren, aandachtsgroepen en inwoners die willen doorstromen.

Wij zetten in op voldoende, betaalbare en toekomstbestendige woningen voor alle doelgroepen en geven ruimte aan vernieuwende en creatieve woonvormen die aansluiten bij veranderende woonwensen. Daarbij kijken wij verder dan traditionele woningbouw en benutten wij ook mogelijkheden zoals inbreiding, transformatie, splitsen, optoppen, hofjes, kleinere woonvormen, bij het dorp passende hoogbouw, tijdelijke woningen en andere innovatieve woonconcepten. We richten ons op duizend nieuwe extra woningen in 2030, boven op de Woondeal.

Wij willen belemmeringen zoveel mogelijk wegnemen en denken vanuit mogelijkheden en oplossingen. Binnen de grenzen van wet- en regelgeving zoeken wij actief de ruimte op om procedures te versnellen, processen te vereenvoudigen en nieuwe landelijke mogelijkheden tijdig te benutten. Daarbij staan wij open voor maatwerk en creatieve oplossingen, zoals

tijdelijke woonvormen, het benutten van bestaande gebouwen en nieuwe woonmogelijkheden in kernen en buitengebied.

Wonen is meer dan bouwen. Daarom verbinden wij de woningbouwopgave nadrukkelijk met leefbaarheid, zorg, voorzieningen, duurzaamheid en bereikbaarheid. Samen met inwoners, ontwikkelaars, woningcorporatie ProWonen en andere partners zorgen wij voor voldoende doorstroming op de woningmarkt, passende huisvesting voor aandachtsgroepen en een evenwichtige ontwikkeling van al onze kernen.

4.3 Verzoek aan het college

- a) Geef uitvoering aan het Volkshuisvestingsprogramma en de regionale Woondeal, waarbij de woningbouwopgave in Berkelland wordt vertaald naar een concrete, realistische en uitvoerbare meerjarige woonkoers voor alle kernen tot 2045. Hanteer daarbij een ruime overplancapaciteit van minimaal 30%. Begin met wat snel kan en start voortvarend met de voorbereiding voor de langere termijn.
- b) Zorg ervoor dat in Berkelland voor alle doelgroepen voldoende passende woonmogelijkheden worden gerealiseerd, voor jongeren, starters, gezinnen, senioren, aandachtsgroepen en inwoners die willen doorstromen. Maak daarbij inzichtelijk welke doelgroepgerichte opgaven er per kern liggen en welke instrumenten nodig zijn om hierin te voorzien.
- c) Werk volgens het integraal doelgroepenbeleid wonen, inclusief concrete prestatieafspraken met ProWonen en andere partners over betaalbaarheid, sociaal, middenhuur, koopmogelijkheden, doorstroming en zorggeschikte woningen. Kijk daarbij ook naar de mogelijkheden van zelfbewoningsplicht. Neem lokale binding voor sociale verhuur op in de huisvestingsverordening.
- d) Benut actief de mogelijkheden voor vernieuwende en alternatieve woonvormen, zoals hofjes, woningsplitsing, optoppen, transformatie van bestaand vastgoed, tijdelijke woningen, kleinere woonvormen

en andere innovatieve woonconcepten. Kijk daarbij ook naar herbestemmingsmogelijkheden van leegstaand vastgoed.

- e) Zet de ruimte die landelijke en provinciale regelgeving biedt, in voor nieuwe woonvormen en experimenteerruimte, zoals familiewoningen op erven, flexwoningen en andere nieuwe woonconcepten, en benut deze mogelijkheden waar passend¹ voor Berkelland. Borg de elementen uit de experimenten die blijvend zijn in de omgevingsvisie.
- f) Breng per kern en waar passend in het buitengebied kansrijke inbreidingslocaties, transformatielocaties en ontwikkellocaties in beeld om woningbouw, leefbaarheid, voorzieningen en ruimtelijke kwaliteit integraal te verbinden.
- g) Gebruik de aanbevelingen van het provinciale versnellingsteam Woningbouw om procedures rondom woningbouwontwikkeling te versnellen of vereenvoudigen, binnen de kaders van wet- en regelgeving. Kom met concrete voorstellen om planvorming, vergunningverlening en besluitvorming doelmatiger en voorspelbaarder te organiseren.
- h) Voer een actiever en strategischer grondbeleid, zodat de gemeente tijdig kan sturen op woningbouwontwikkeling, betaalbaarheid, fasering, kwaliteit en spreiding over de verschillende kernen. Pas hiervoor zo nodig de Nota Grondbeleid aan en vraag budgettaire ruimte voor aankoop. Leg de gemeenteraad binnen twee jaar een voorstel voor in het kader van de Wet Voorkeursrecht gemeenten.
- i) Werk, in samenwerking met maatschappelijke partners, aan voldoende tijdelijke en passende huisvesting voor inwoners in noodsituaties, spoedzoekers en andere aandachtsgroepen met urgentie. Zet daarbij ook in op containerwoningen of anderszins tijdelijke huisvesting.
- j) Breng de gevolgen van netcongestie, stikstofregels, wateropgaven, capaciteit en juridische procedures op de woningbouwprogrammering structureel in beeld en leg de raad periodiek scenario's en mogelijke keuzes voor wanneer bijsturing noodzakelijk is.

¹ Passend in Berkelland: in lijn met omgevingsvisie, dorps karakter, groen maar wel met experimenteerruimte

5. Thema Zorg, preventie en bestaanszekerheid

5.1 Situatieschets

Berkelland is een gemeente waar inwoners naar elkaar omkijken en waar een sterke sociale basis aanwezig is. Zorg en ondersteuning voor inwoners staan de komende jaren onder toenemende druk. De vraag naar ondersteuning binnen het sociaal domein blijft hoog, terwijl maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing, complexe zorgvragen, personeelstekorten en financiële onzekerheden zorgen voor een groeiende druk op het zorgsysteem.

Een groot deel van de gemeentelijke uitgaven binnen het sociaal domein bestaat uit jeugdhulp en ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Vooral binnen de jeugdhulp zijn de kosten de afgelopen jaren sterker gestegen dan de algemene prijsontwikkeling. Landelijke hervormingen, zoals de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, vragen daarnaast om intensievere regionale samenwerking en verdere versterking van lokale teams. Deze ontwikkelingen vragen om nieuwe werkwijzen, extra uitvoeringskracht en blijvende aandacht voor de toegankelijkheid en betaalbaarheid van passende ondersteuning.

Binnen de Wmo blijven de kosten relatief stabiel. Voorgenomen landelijke beleidswijzigingen, zoals veranderingen in de eigen bijdrage, de Wet langdurige zorg en compensatieregelingen voor chronisch zieken, brengen onzekerheden met zich mee over toekomstige taken, verantwoordelijkheden en financiële gevolgen voor gemeenten.

Naast zorg speelt bestaanszekerheid een steeds grotere rol. Hoewel de arbeidsmarkt krap is, neemt het beroep op inkomensondersteuning en

re-integratie licht toe. Nieuwe landelijke wetgeving binnen de Participatiewet en veranderingen in sociale zekerheid kunnen ertoe leiden dat meer inwoners een beroep doen op gemeentelijke ondersteuning. De noodzaak groeit om vroegtijdig schulden, armoede en sociale uitsluiting te signaleren en aan te pakken.

Berkelland zet daarom steeds nadrukkelijker in op de beweging van zorg naar preventie en welzijn. Via lokale voorzieningen, huisartsenondersteuning, ontmoetingsplekken, welzijnsinitiatieven en regionale samenwerkingen wordt gewerkt aan een sterke sociale basis waarin inwoners langer zelfstandig kunnen functioneren en problemen in

een vroeg stadium worden voorkomen. Nieuwe wettelijke taken, zoals de Wet integrale suïcidepreventie, vergroten daarbij verantwoordelijkheid op het gebied van mentale gezondheid en vroegsignalering.

Daarnaast vraagt de veranderende bevolkingssamenstelling om een integrale benadering van wonen, welzijn en zorg. De vergrijzing en de groeiende behoefte aan zorggeschikte woningen en passende huisvesting voor aandachtsgroepen maken dat zorgvraagstukken steeds sterker samenhangen met woningbouw, leefbaarheid en voorzieningen in de kernen. Binnen de regionale Achterhoekse aanpak Wonen, Welzijn en Zorg werkt Berkelland samen met partners aan toekomstbestendige oplossingen waarin zorg, ondersteuning en wonen dicht bij elkaar worden georganiseerd.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om goede zorg en ondersteuning toegankelijk en betaalbaar te houden, inwoners zoveel mogelijk in hun eigen kracht te ondersteunen en tijdig in te spelen op landelijke ontwikkelingen, toenemende zorgvraag en schaarste aan personeel en middelen. De verbinding tussen zorg, welzijn, bestaanszekerheid, wonen en leefbaarheid wordt daarbij steeds belangrijker.

5.2 Ambitie

Berkelland is een gemeente waarin iedereen die zorg of ondersteuning nodig heeft, kan rekenen op passende, toegankelijke en mensgerichte hulp. De mens staat centraal, niet het systeem. Wij willen dat inwoners eenvoudig hun weg kunnen vinden naar ondersteuning, dichtbij huis, met zo min mogelijk drempels, duidelijke communicatie en waar mogelijk één vast aanspreekpunt of contactpersoon.

Wij geloven dat goede zorg begint vóórdat zorg nodig is. Daarom zetten wij nadrukkelijk in op preventie, gezondheid, welzijn, bestaanszekerheid en een sterke sociale basis in onze kernen en buurten. Door inwoners met elkaar te verbinden, initiatieven vanuit de samenleving te ondersteunen en aandacht te hebben voor ontmoeting, mentale gezondheid, eenzaamheid, schuldenproblematiek en het versterken van eigen kracht, willen wij zwaardere zorg zoveel mogelijk voorkomen.

Wij willen dat tijd, aandacht en middelen zoveel mogelijk terechtkomen bij de inwoner en zo min mogelijk opgaan aan administratie, bureaucratie en onnodige systeemplas. Daarbij zetten wij in op slimme samenwerking, vereenvoudiging van processen en het benutten van digitale en technologische mogelijkheden die bijdragen aan toegankelijke en doelmatige ondersteuning.

Binnen het sociaal domein streven wij naar kwalitatief goede, betaalbare en toekomstbestendige zorg. We blijven investeren in passende ondersteuning voor jeugd, gezinnen, volwassenen en ouderen, met bijzondere aandacht voor de toenemende zorgvraag als gevolg van vergrijzing en maatschappelijke veranderingen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat de gemeentelijke zorguitgaven in balans blijven met de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt en dat nieuwe taken vanuit het Rijk alleen structureel worden uitgevoerd wanneer daar voldoende financiële dekking tegenover staat.

Wij geloven dat deze aanpak ertoe zal leiden dat we inwoner en gemeente dicht bij elkaar brengen en we gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen voor een sterke en gezonde gemeenschap.

Zorg is meer dan professionele ondersteuning alleen. Daarom verbinden wij zorg nadrukkelijk met wonen, welzijn, sport, cultuur, onderwijs, bestaanszekerheid en leefbare kernen, zodat inwoners zoveel mogelijk zelfstandig, gezond en met elkaar kunnen blijven meedoen in onze samenleving.

5.3 Verzoek aan het college

- a) Richt het sociaal domein toekomstbestendig in, waarbij passende zorg en ondersteuning voor inwoners toegankelijk, dichtbij en betaalbaar georganiseerd blijft. Bouw daarbij voort op de ingezette beweging van zorg naar preventie, welzijn en een sterke sociale basis. Zet de beschikbare middelen in waar ze nodig zijn en maak daarbij desgewenst gebruik van budgetten per buurt, wijk, dorp of kern. Houdt oog voor de reeds bestaande collectieve preventie zoals wordt vormgegeven door onder andere de GGD.
- b) Werk een integrale preventieagenda uit, gericht op het voorkomen van zwaardere en duurdere zorgvragen, met de focus op vroegsignalering op alle gezondheidsvlakken. Besteed daarbij in ieder geval aandacht aan mentale gezondheid, leefomgeving, eenzaamheid, schuldenproblematiek, opvoed- en gezinsondersteuning, gezond opgroeien, gezond ouder worden en het versterken van sociale netwerken in wijken, buurten en kernen.
- c) Initieer een aantal pilots voor investeringen in beweegpleinen, kleinere sportvoorzieningen, woon/zorgcomplexen of knoopperven en onderzoek de effecten op positieve gezondheid. Werk daarbij bij voorkeur vanuit en samen met lokale initiatieven. Neem successen uit de pilots op in beleid.
- d) Formuleer, mede in het licht van de stijgende kosten binnen de jeugdzorg, een concrete set van preventieve maatregelen die bijdragen aan het voorkomen van zwaardere jeugdhulp en extra zorgkosten. Maak daarbij inzichtelijk welke effecten en besparingen op langere termijn verwacht mogen worden.
- e) Geef uitvoering aan de landelijke hervormingen binnen de jeugdzorg en de ontwikkeling van sterke lokale teams, waarbij zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen zoveel mogelijk vroegtijdig, integraal en dichtbij huis wordt georganiseerd. Breid de inzet op jongerenwerk uit waar nodig.
- f) Leg de raad voorstellen voor over de wijze waarop inwoners die langdurig of intensief gebruikmaken van ondersteuning eenvoudiger en persoonlijker begeleid kunnen worden, door te werken met één vast aanspreekpunt of contactpersoon.
- g) Onderzoek op welke wijze automatisering, digitalisering en slimme gegevensuitwisseling kunnen bijdragen aan een toegankelijker, efficiënter en toekomstbestendig sociaal domein, met behoud van menselijke maat, privacy en inclusiviteit.
- h) Ontwikkel aanvullende maatregelen gericht op het voorkomen van eenzaamheid, met specifieke aandacht voor ouderen, mantelzorgers, alleenstaanden en andere kwetsbare groepen. Betrek hierbij bestaande lokale initiatieven, verenigingen, maatschappelijke organisaties en inwoners.
- i) Versterk de verbinding tussen zorg, welzijn, sport, cultuur, onderwijs, bestaanszekerheid en leefbare kernen, zodat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig, gezond en actief kunnen blijven deelnemen aan de samenleving.
- j) Werk vanuit het uitgangspunt dat structurele uitbreiding van gemeentelijke zorgtaken alleen plaatsvindt wanneer daar structurele middelen van het Rijk tegenover staan. Leg de financiële gevolgen van nieuwe landelijke taken, wetswijzigingen en taakmutaties tijdig aan de raad voor, inclusief mogelijke keuzes en scenario's.
- k) Onderzoek, in samenwerking met regiogemeenten, of en op welke wijze incidentele of zeer complexe zorgkosten binnen specialistische jeugdhulp beter regionaal kunnen worden georganiseerd of gedeeld, zodat financiële risico's beheersbaar blijven.
- l) Breng de administratieve lasten binnen het sociaal domein in beeld en doe voorstellen om processen te vereenvoudigen, registratiedruk te verminderen en beschikbare middelen zoveel mogelijk in te zetten voor directe ondersteuning van inwoners.

6. Thema Financieel gezonde gemeente

6.1 Situatieschets

Berkelland staat de komende jaren voor grote maatschappelijke, ruimtelijke en sociale opgaven die vragen om stevige investeringen, terwijl de financiële ruimte onder druk staat. Als gemeente willen we blijven investeren in leefbare kernen, passende woningen, bereikbare voorzieningen, goede ondersteuning voor inwoners, duurzame oplossingen en een toekomstbestendige openbare ruimte. Onzekerheden nemen toe en wordt het steeds belangrijker om scherpe keuzes te maken over wat we wel en niet kunnen realiseren.

Vanuit het Rijk komen steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij gemeenten te liggen, terwijl de beschikbare middelen niet altijd in verhouding staan tot de uitvoering van deze taken. In 2028 staat ons nog steeds het zogenaamde 'ravijnjaar' te wachten waarin het Rijk een grote bezuiniging doorvoert, met als gevolg een lagere uitkering uit het gemeentefonds. Daarnaast zorgen landelijke beleidswijzigingen en veranderende financiële verdeelmodellen in het gemeentefonds voor beperkte voorspelbaarheid in de meerjarige begroting. Hierdoor wordt het opstellen van een structureel sluitend financieel perspectief steeds complexer.

We zien binnen vrijwel alle beleidsvelden omvangrijke investeringsopgaven. Binnen het ruimtelijk domein vraagt de woningbouwopgave om investeringen in planontwikkeling, infrastructuur en voorzieningen. In de openbare ruimte staat Berkelland voor een aanzienlijke onderhoudsopgave van wegen, bruggen en overige infrastructuur, waarbij structureel sprake is van een tekort op het onderhoudsbudget. Ook klimaatadaptatie en verduurzaming vragen aanvullende investeringen in de fysieke leefomgeving.

N18 viaduct Eibergen

Binnen het sociaal domein blijft de druk op gemeentelijke middelen hoog. Vooral de uitgaven voor jeugdhulp laten de afgelopen jaren een stijgende lijn zien, terwijl landelijke hervormingen vragen om extra inzet op samenwerking, preventie en lokale uitvoeringskracht. Ook toekomstige wijzigingen in de Wmo, Participatiewet en andere sociale regelingen kunnen financiële en organisatorische gevolgen hebben die op dit moment nog niet volledig zijn te overzien.

Daarnaast liggen er binnen maatschappelijk vastgoed, onderwijshuisvesting en sportaccommodaties grote investeringsvragen. Uit het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs blijkt dat voor een belangrijk deel van de geplande onderwijshuisvestingsprojecten nog geen volledige financiële dekking beschikbaar is. Ook binnen sportvastgoed en andere maatschappelijke voorzieningen is sprake van substantiële investeringsopgaven waarvoor op dit moment nog geen structurele middelen of uitvoeringscapaciteit beschikbaar zijn.

Naast financiële uitdagingen vraagt ook de gemeentelijke organisatie aandacht. De arbeidsmarkt is krap, specialistische kennis is schaars en de hoeveelheid en complexiteit van gemeentelijke taken nemen toe. Dit vraagt om een organisatie die voldoende wendbaar, deskundig en toekomstbestendig is om bestuurlijke ambities daadwerkelijk te kunnen realiseren.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om financieel gezond en bestuurlijk in balans te blijven. Dit vraagt om realistische ambities, duidelijke prioriteiten, scherpe monitoring van risico's en investeringen, en transparante keuzes over de inzet van middelen. Alleen vanuit een solide financiële basis kunnen we blijven investeren in een gemeente die leefbaar, sociaal en toekomstbestendig is voor huidige en toekomstige generaties.

6.2 Ambitie

Berkelland is een financieel gezonde gemeente met een solide basis. Dat willen wij behouden, zodat wij ook in de toekomst kunnen blijven investeren in onze inwoners, onze kernen, onze voorzieningen en onze leefomgeving. Wij voeren een realistisch, transparant en toekomstbestendig financieel beleid, waarbij ambities en financiële mogelijkheden met elkaar in balans zijn en keuzes integraal worden afgewogen.

Wij willen tijdig investeren in het behoud en de vernieuwing van onze openbare ruimte, onderwijshuisvesting, sportaccommodaties, maatschappelijk vastgoed, infrastructuur en andere gemeentelijke voorzieningen, zodat achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging worden voorkomen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat structurele opgaven ook structureel in de begroting worden opgenomen, zodat inzicht, voorspelbaarheid en bestuurlijke keuzes op de lange termijn worden versterkt.

Wij gaan zorgvuldig om met de lasten voor inwoners en ondernemers. De woonlasten blijven betaalbaar en verhogingen van de onroerendezaakbelasting beperken wij tot inflatiecorrectie, tenzij uitzonderlijke omstandigheden anders vragen. Ook blijven wij kritisch kijken naar kostendekkendheid, doelmatigheid en een eerlijke verdeling van lasten.

Wij willen dat iedere euro maatschappelijk rendement oplevert. Daarom blijven wij scherp op doelmatige uitvoering, het terugdringen van onderuitputting, het kritisch beoordelen van bestaande uitgaven en het maken van integrale keuzes bij nieuwe investeringen en beleidswensen. Nieuwe ambities vragen om heldere keuzes, waarbij bestaand beleid, beschikbare middelen en maatschappelijke meerwaarde in samenhang worden afgewogen.

Vanuit een financieel gezonde basis willen wij blijven sturen op een krachtige organisatie, gezonde kengetallen, beheersbare risico's en voldoende investeringsruimte, zodat Berkelland zelfstandig, toekomstbestendig en bestuurlijk in balans blijft.

6.3 Verzoek aan het college

- a) Zorg voor een structureel financieel gezonde gemeente, waarbij de meerjarenbegroting realistisch, sluitend en toekomstbestendig blijft en Berkelland financieel zelfstandig blijft met gezonde financiële

kengetallen. Informeer de raad periodiek over de ontwikkeling van deze kengetallen, risico's en eventuele noodzakelijke bijsturing.

- b)** Breng in beeld welke structurele financiële gevolgen voortvloeien uit het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, de uitvoeringsagenda sportvastgoed, het wegenbeleid, gemeentelijk vastgoed en andere grote investeringsopgaven, inclusief mogelijke fasering en combinatiemogelijkheden.
- c)** Werk een meerjarige investeringsstrategie uit voor onderwijshuisvesting, sportaccommodaties, maatschappelijk vastgoed en infrastructuur, waarbij investeringsopgaven structureel in de begroting worden verwerkt. Actualiseer de opgaves in samenhang met als uitgangspunt een kostenneutrale meerjarenbegroting.
- d)** Onderzoek op welke wijze integrale gebiedsontwikkeling en multifunctioneel gebruik van gebouwen en voorzieningen kunnen bijdragen aan maatschappelijk én financieel rendement. Bekijk hierbij welk gemeentelijk vastgoed kan worden samengevoegd, kan worden afgestoten of kan worden herontwikkeld. Leg hierbij nadrukkelijk de relatie tussen woningbouw, voorzieningen, sport, onderwijs, cultuur, zorg en leefbare kernen.
- e)** Werk een financieel afwegingskader uit voor nieuwe beleidswensen en investeringen, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt welke maatschappelijke opbrengsten, structurele lasten, risico's en mogelijke dekkingsopties aan nieuwe voorstellen verbonden zijn. Maak daarbij inzichtelijk welke bestaande prioriteiten heroverwogen kunnen worden wanneer nieuwe ambities worden toegevoegd.
- f)** Kom met een pakket aan maatregelen dat bijdraagt aan het structureel financieren van nieuw beleid, waaronder het kritisch beoordelen van bestaand beleid, doelmatigheidswinst, fasering, herprioritering en mogelijke alternatieve financieringsbronnen zoals bijvoorbeeld publiek-private samenwerking. Leg deze mogelijkheden ter bespreking voor aan de raad.
- g)** Breng de omvang en oorzaken van onderuitputting binnen de begroting in beeld en doe voorstellen om deze structureel terug te brengen,

zodat beschikbare middelen doelmatiger worden ingezet en financiële prognoses betrouwbaarder worden.

- h)** Ontwikkel een toekomstbestendige systematiek voor de ontwikkeling van de lokale lasten, waaronder de onroerendezaakbelasting, waarbij inflatiecorrectie het uitgangspunt is en effecten van areaaluitbreiding, groei en veranderende gemeentelijke opgaven inzichtelijk worden gemaakt. Leg de raad hiervoor een voorstel voor.
- i)** Onderzoek op welke onderdelen gemeentelijke leges en tarieven kostendekkend(er) kunnen worden ingericht, met oog voor redelijkheid, uitvoerbaarheid en een eerlijke verdeling van lasten.
- j)** Zorg voor een actieve subsidie- en fondsenstrategie, waarbij beschikbare middelen vanuit het Rijk, provincie, Europa, gemeenschappelijke regelingen, maatschappelijke fondsen en andere externe partners maximaal worden benut om gemeentelijke opgaven te realiseren.
- k)** Breng periodiek de financiële en bestuurlijke risico's van deelname aan gemeenschappelijke regelingen in beeld en informeer de raad tijdig over ontwikkelingen die invloed hebben op de gemeentelijke begroting of beleidsruimte.
- l)** Zorg voor transparante en begrijpelijke financiële informatievoorziening richting raad en inwoners, waarbij inzicht wordt gegeven in investeringen, reserves, risico's, voortgang van projecten, onderuitputting en de maatschappelijke effecten van financiële keuzes.

7. Thema Asiel, opvang en integratie

7.1 Situatieschets

Berkelland is een gemeente waar Naoberschap, betrokkenheid en sociale samenhang diepgeworteld zijn. In onze kernen kijken inwoners naar elkaar om en zetten veel mensen zich actief in voor hun omgeving. Wij zien dat landelijke en internationale ontwikkelingen steeds vaker direct invloed hebben op onze lokale gemeenschap. Ook op het gebied van opvang, huisvesting, integratie en participatie krijgt de gemeente de komende jaren te maken met toenemende verantwoordelijkheden en maatschappelijke vraagstukken.

Vanuit het Rijk worden gemeenten in toenemende mate gevraagd bij te dragen aan de wettelijke opvang van asielzoekers, de huisvesting van statushouders en het bieden van passende ondersteuning aan andere aandachtsgroepen. Deze opgaven raken direct aan de beschikbare ruimte in onze kernen, de druk op de woningmarkt, de beschikbaarheid van voorzieningen, de inzet van maatschappelijke organisaties en de draagkracht binnen onze samenleving.

Binnen de Achterhoek werken gemeenten, woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en andere partners samen aan de regionale aanpak Wonen, Welzijn en Zorg, waarbij ook de huisvesting van aandachtsgroepen een belangrijke rol speelt. Daarbij wordt de komende jaren onder meer uitvoering gegeven aan landelijke afspraken rondom een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen over regio's en gemeenten. Dit vraagt ook van Berkelland om voorbereid te zijn op nieuwe opgaven op het gebied van opvang, huisvesting, begeleiding en participatie.

Opvang en integratie van nieuwe inwoners vraagt om zorgvuldige keuzes, duidelijke communicatie en een goede balans tussen lokale draagkracht,

maatschappelijke verantwoordelijkheid en de belangen van huidige en toekomstige inwoners.

Daarnaast vraagt succesvolle integratie meer dan alleen huisvesting. Taal, onderwijs, werk, sociale contacten, vrijwilligerswerk en deelname aan het verenigingsleven zijn belangrijke voorwaarden om nieuwe inwoners volwaardig onderdeel te laten worden van onze gemeenschap. Dit vraagt om samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke partners, werkgevers, onderwijsinstellingen, vrijwilligers en inwoners.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om invulling te geven aan landelijke en regionale verantwoordelijkheden rondom opvang en integratie, met oog voor menselijke waardigheid, sociale samenhang, leefbaarheid in onze kernen en draagkracht binnen onze samenleving. De verbinding tussen wonen, participatie, onderwijs, bestaanszekerheid, zorg en leefbaarheid wordt daarbij steeds belangrijker.

7.2 Ambitie

Berkelland is een gemeente waar Naoberschap, verantwoordelijkheid en omzien naar elkaar centraal staan. Wij werken aan onze maatschappelijke opgave op het gebied van opvang, huisvesting en integratie van asielzoekers, statushouders, Oekraïense ontheemden, arbeidsmigranten en andere nieuwkomers op een zorgvuldige, menswaardige en uitvoerbare manier. Daarbij kiezen wij voor een realistische vertaling van landelijke opgaven naar de schaal, draagkracht en leefbaarheid van Berkelland.

Wij zetten in op kleinschalige opvang, passend binnen onze kernen, buurten en voorzieningen. Kleinschaligheid draagt volgens ons bij aan betere integratie, meer sociale samenhang, minder druk op de leefomgeving en meer mogelijkheden om nieuwe inwoners volwaardig onderdeel te laten worden van onze samenleving. Daarbij hebben wij bijzondere aandacht voor groepen zoals vrouwen, kinderen en gezinnen. Veiligheid, leefbaarheid en draagkracht staan voor ons voorop. Inwoners, omwonenden en maatschappelijke partners worden tijdig, open en transparant betrokken bij plannen voor opvang en huisvesting. De impact op zorg, onderwijs, veiligheid, wonen en andere voorzieningen wordt vooraf zorgvuldig meegewogen, zodat de basis in onze kernen op orde blijft.

Wij vinden dat nieuwkomers zo snel mogelijk mee moeten kunnen doen in Berkelland. Daarom zetten wij in op goede begeleiding op gebied van participatie, (vrijwilligers)werk en verbinding met verenigingen. Daarnaast

bieden wij goed (taal)onderwijs. Hiermee stimuleren wij zelfstandigheid en integratie vanaf het begin. Bij de huisvesting van nieuwkomers streven wij naar een eerlijke en evenwichtige verdeling, met oog voor gelijke kansen voor alle woningzoekenden. Wij blijven richting Rijk kritisch op uitvoerbaarheid, taakstellingen, beschikbare middelen en de gevolgen voor onze lokale gemeenschap. Berkelland neemt samen met de regio haar verantwoordelijkheid, maar verwacht daarbij duidelijk beleid, passende middelen en eerlijke bijdragen van alle overheden.

7.3 Verzoek aan het college

- a) Geef uitvoering aan de maatschappelijke opgaven op het gebied van asielopvang, huisvesting van statushouders, opvang van Oekraïense ontheemden en andere aandachtsgroepen, waarbij landelijke taakstellingen worden vertaald naar een uitvoering die past bij de schaal, draagkracht en leefbaarheid van Berkelland. Reeds genomen besluiten voor Rekken en Eibergen zijn daarbij het uitgangspunt.
- b) Organiseer opvang in Berkelland bij voorkeur kleinschalig en verspreid over passende locaties, zodat integratie, leefbaarheid, sociale samenhang en beheersbaarheid worden versterkt. Breng in kaart wat de financiële consequenties zijn ten opzichte van grootschaliger opvang en leg deze aan de raad voor.
- c) Betrek inwoners, omwonenden, maatschappelijke organisaties en andere direct betrokkenen zo vroeg mogelijk, open en transparant bij plannen voor nieuwe opvang- of huisvestingslocaties. Draagkracht binnen de kern en directe omgeving staat centraal in de besluitvorming, voor en tijdens de opvang en huisvesting.
- d) Zorg ervoor dat voorafgaand aan de realisatie van nieuwe opvanglocaties de basis op orde is, waaronder afspraken over onderwijs, zorg, begeleiding, bereikbaarheid, veiligheid, openbare ruimte en overige noodzakelijke voorzieningen.
- e) Maak voorafgaand aan de opening van opvanglocaties concrete en

handhaafbare afspraken met uitvoerende partners, waaronder het COA, politie, onderwijs- en zorginstellingen en andere betrokken organisaties, over begeleiding, toezicht, bereikbaarheid, veiligheid, aanspreekbaarheid en het voorkomen en aanpakken van overlast. Deel vragen en zorgen van omwonenden met het COA. Neem proactief maatregelen indien nodig, ook wanneer deze feitelijk tot de verantwoordelijkheid van het COA behoren maar om redenen niet of niet tijdig worden genomen.

- f) Informeer de raad en omwonenden actief wanneer sprake is van structurele overlast, veiligheidsincidenten of andere situaties die de leefbaarheid raken, inclusief de maatregelen die worden genomen en de afspraken die met partners worden gemaakt of aangescherpt.
- g) Zorg ervoor dat nieuwkomers vanaf aankomst zo snel mogelijk kunnen deelnemen aan de Berkellandse samenleving door inzet op taalonderwijs, werk, opleiding, vrijwilligerswerk, sport, cultuur en maatschappelijke participatie. Werk hierbij actief samen met werkgevers, onderwijsinstellingen, verenigingen, vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke partners.
- h) Geef binnen de integratieaanpak bijzondere aandacht aan kwetsbare groepen, zodat veiligheid, ontwikkeling en maatschappelijke deelname vanaf het begin worden ondersteund.
- i) Zorg ervoor dat de huisvesting van statushouders, asielzoekers en andere aandachtsgroepen in samenhang plaatsvindt met de bredere woningbouwopgave en de leefbaarheid in onze kernen, met oog voor een eerlijke verdeling van woonkansen voor alle woningzoekenden in Berkelland.
- j) Maak met werkgevers en huisvestingspartners heldere afspraken over kwaliteit van huisvesting, registratie, begeleiding, veiligheid en participatie van arbeidsmigranten en voorkom huisvesting in recreatieverblijven of op locaties die niet bedoeld zijn voor structureel verblijf.
- k) Trek samen met de regio Achterhoek actief op richting provincie en Rijk wanneer taakstellingen, regionale afspraken of financiële middelen

niet in verhouding staan tot de lokale uitvoerbaarheid, draagkracht of beschikbare voorzieningen in Berkelland.

- l) Spreek met regiogemeenten en samenwerkingspartners over onze gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van regionale afspraken en wettelijke opgaven.

8. Thema buitengebied, landschap en toekomst platteland

8.1 Situatieschets

Berkelland is een gemeente met een uitgestrekt en waardevol buitengebied dat bepalend is voor onze identiteit, economie, leefomgeving en kwaliteit van leven. Het landschap, de agrarische sector, natuur, recreatie, cultuurhistorie en de sterke sociale verbanden in onze buurtschappen vormen samen de kracht van ons platteland. Veel inwoners wonen, werken, ondernemen en recreëren in het buitengebied en voelen zich sterk verbonden met deze omgeving.

Het buitengebied staat de komende jaren voor grote veranderingen. Het aantal agrarische bedrijven neemt af, bedrijfsopvolging staat onder druk en steeds meer agrarische bebouwing komt vrij. We zien een nieuwe generatie ondernemers die zoekt naar vernieuwende vormen van landbouw, verduurzaming, verbreding en toekomstbestendige bedrijfsvoering. Door landelijke onzekerheden rondom stikstofregels, natuurbeleid, waterkwaliteit en landbouwtransitie ontbreekt voor veel ondernemers op dit moment duidelijkheid over hun toekomstperspectief. Daarnaast komen steeds meer maatschappelijke opgaven samen in het buitengebied. Denk aan klimaatadaptatie, waterbeheer, biodiversiteit, natuurontwikkeling, energietransitie, recreatie, infrastructuur, wonen, vrijkomende agrarische bebouwing en de bescherming van landschap en cultuurhistorie. De beschikbare ruimte is beperkt, terwijl de druk op die ruimte toeneemt en belangen soms met elkaar botsen.

Ook het veranderende klimaat heeft direct invloed op het buitengebied. Langdurige droogte, hevige regenval, bodemdaling, watertekorten en druk op natuur, biodiversiteit en landbouw vragen om nieuwe keuzes in inrichting, gebruik en beheer van onze leefomgeving. De behoefte groeit

om lokaal duurzame energie op te wekken en ruimte te bieden aan nieuwe economische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Berkel bij Rekken

De veranderingen in het buitengebied hebben niet alleen ruimtelijke en economische gevolgen, maar raken ook de leefbaarheid en sociale samenhang in onze buurtschappen en kleine kernen. Leegstand, functieverandering, schaalvergroting en veranderende voorzieningen kunnen invloed hebben op de vitaliteit van het platteland. Nieuwe woonvormen, recreatie, multifunctioneel ruimtegebruik en lokaal ondernemerschap bieden kansen voor een toekomstbestendig buitengebied.

Veel van deze opgaven overstijgen de gemeentegrenzen. Berkelland werkt daarom samen met andere gemeenten, de provincie, het Rijk en regionale partners aan gezamenlijke oplossingen voor landbouw, natuur, water, economie en ruimtelijke ontwikkeling. De ontwikkelingen vragen om duidelijke lokale keuzes over hoe wij ons landschap, onze agrarische sector, onze leefomgeving en onze dorpsgemeenschappen toekomstbestendig willen houden.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om het buitengebied in balans te ontwikkelen: met ruimte voor ondernemerschap, landbouw, wonen, natuur, recreatie, energie en innovatie, met behoud van de kwaliteit, identiteit en leefbaarheid die ons platteland zo bijzonder maken.

8.2 Ambitie

Berkelland is een plattelandsgemeente waar het buitengebied bepalend is voor onze identiteit, economie, leefomgeving en kwaliteit van leven. Wij willen een sterk, vitaal en toekomstbestendig buitengebied waarin landbouw, landschap, natuur, biodiversiteit, wonen, recreatie, energie en ondernemerschap in balans met elkaar kunnen ontwikkelen, met behoud van het karakter dat Berkelland uniek maakt.

Wij zien agrariërs als belangrijke dragers van ons landschap, onze economie en onze leefbaarheid. Daarom geven wij ondernemers in het buitengebied ruimte om te ondernemen, te innoveren, te verduurzamen en hun bedrijf toekomstbestendig door te ontwikkelen, binnen heldere kaders en zonder meer lokale regels op te leggen dan landelijk noodzakelijk. Daarbij sturen wij op doelen en resultaten, met ruimte voor vakmanschap, maatwerk en ondernemerschap in de uitvoering.

Wij zetten in op een buitengebied waarin bestaande erven, gebouwen en vrijkomende agrarische bebouwing op een verantwoorde en creatieve

manier nieuwe kansen krijgen. Herbestemming, functieverandering, wonen, mantelzorg, kleinschalig ondernemerschap, innovatieve bedrijfsvoering en nieuwe economische dragers moeten bijdragen aan het tegengaan van leegstand, verrommeling en kapitaalverlies, met behoud van de landschappelijke kwaliteit en identiteit van het gebied.

Wij geloven dat ontwikkelingen in het buitengebied alleen succesvol zijn wanneer zij samen met inwoners, agrariërs, grondeigenaren, ondernemers, natuurorganisaties, waterschap en andere betrokkenen in het gebied zelf worden vormgegeven. Daarom zetten wij in op gebiedsgerichte samenwerking, lokale kennis en gezamenlijke verantwoordelijkheid bij nieuwe opgaven en gebiedsontwikkelingen. We betrekken de regionale bestuurlijke afspraken in het kader van water, droogte en klimaatadaptatie.

Daarnaast blijven wij investeren in een bereikbaar en leefbaar buitengebied, zowel fysiek als digitaal, met aandacht voor infrastructuur, openbaar vervoer op maat, natuur, water, biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Zo blijft het Berkellandse buitengebied economisch vitaal, landschappelijk sterk en sociaal leefbaar voor huidige en toekomstige generaties.

8.3 Verzoek aan het college

- a) Werk samen met inwoners, agrariërs, ondernemers, grondeigenaren, natuurorganisaties, waterschap en andere gebiedspartners aan een gebiedsgericht omgevingsprogramma voor locaties waar meerdere opgaven samenkomen, bijvoorbeeld voor gebieden zoals Oldenkotte, Hambroek, Leostichting en andere strategische ontwikkellocaties in het buitengebied.
- b) Geef agrarische ondernemers ruimte om hun bedrijf toekomstbestendig door te ontwikkelen, te innoveren, te verduurzamen en waar nodig te verbreden, binnen de geldende wet- en regelgeving en zonder aanvullende lokale beperkingen op te leggen wanneer landelijke kaders al voldoende richting geven.

- c) In dit raadsprogramma staan verschillende ambities in het ruimtelijk domein benoemd, zoals het opstellen van omgevingsprogramma's. Actualiseer waar nodig de omgevingsvisie, het omgevingsplan en uitvoeringsregels, zodat herbestemming, functieverandering, woningsplitsing, wonen in bestaande bebouwing, mantelzorg, premantelzorg, tweede bedrijfswoningen en kleinschalig ondernemerschap in het buitengebied mogelijk worden, met behoud en versterking van landschappelijke kwaliteit en karakter. Bij actualisatie van de Omgevingsvisie houden we rekening met een participatietraject en een milieueffectrapportage (MER).
- d) Geef vrijkomende agrarische bestemde bebouwing actief een nieuwe toekomst door hergebruik, functieverandering (geen industrie) en nieuwe economische dragers te stimuleren, zodat leegstand, verpaupering en verrommeling worden voorkomen en het buitengebied economisch vitaal blijft passend bij de waarden van onze gemeente.
- e) Hanteer bij nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied het uitgangspunt van doelsturing en kijk integraal naar de opgave, waarbij gewenste resultaten op het gebied van natuur, water, landschap, biodiversiteit en duurzaamheid centraal staan en ruimte wordt geboden voor maatwerk, innovatie en vakmanschap in de uitvoering.
- f) Betrek inwoners, agrariërs, ondernemers en andere gebiedspartners vanaf het begin bij nieuwe ruimtelijke, economische of maatschappelijke opgaven in het buitengebied, zodat lokale kennis, draagkracht en uitvoerbaarheid leidend zijn bij de inrichting en uitvoering.
- g) Geef samen met agrariërs, grondeigenaren, het waterschap en andere partners uitvoering aan lokaal beheer van bermen, natuur, water en landschap, waarbij kennis uit het gebied beter wordt benut en beheer waar mogelijk eenvoudiger, doelmatiger en gebiedsgericht wordt georganiseerd.
- h) Zorg ervoor dat nieuwe functies in het buitengebied, zoals recreatie, energie, natuurontwikkeling, wonen of andere economische activiteiten, in balans worden ontwikkeld met bestaande agrarische bedrijvigheid, leefbaarheid, verkeersveiligheid en de landschappelijke kwaliteit van het gebied.
- i) Stimuleer de fysieke en digitale bereikbaarheid van het buitengebied door blijvend te investeren in wegen, verkeersveiligheid, digitale infrastructuur en passende vormen van mobiliteit, zodat inwoners en ondernemers in het buitengebied goed verbonden blijven.
- j) Voer een actief en strategisch grondbeleid in het buitengebied waar dit bijdraagt aan maatschappelijke opgaven, gebiedsontwikkeling, natuur, water, leefbaarheid of economische versterking, met oog voor een eerlijke positie van grondeigenaren en een verantwoord maatschappelijk rendement. Betrek hierbij de regionale afspraken over water, droogte en klimaatadaptatie. Pas hiervoor zo nodig de Nota Grondbeleid aan en vraag budgettaire ruimte voor aankoop.

9. Thema economie, ondernemerschap en werkgelegenheid

9.1 Situatieschets

Berkelland is een ondernemende gemeente met een sterke lokale economie, een veelzijdig midden- en kleinbedrijf, innovatieve familiebedrijven, een krachtige agrarische sector en een groot netwerk van maatschappelijke en recreatieve voorzieningen. Ondernemers, verenigingen, vrijwilligers en inwoners dragen dagelijks bij aan de vitaliteit van onze kernen en het buitengebied. Werkgelegenheid, ondernemerschap en economische activiteit vormen een belangrijke basis voor de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van onze gemeente.

De lokale economie staat de komende jaren voor grote veranderingen en nieuwe uitdagingen. De arbeidsmarkt is krap, personeel is schaars en ondernemers in vrijwel alle sectoren ervaren toenemende druk door stijgende kosten, veranderende wet- en regelgeving, verduurzamingsopgaven en onzekerheden in de economie. Daarbij zorgen technologische ontwikkelingen, digitalisering en veranderende marktomstandigheden ervoor dat ondernemers zich steeds sneller moeten aanpassen.

Binnen Berkelland is er behoefte aan ontwikkelruimte voor lokale ondernemers. Om ook in de toekomst ruimte te bieden aan bedrijvigheid wordt momenteel onderzocht welke uitbreidingslocaties voor bedrijventerreinen bij de vier grote kernen geschikt zijn. Daarbij gaat het om een uitbreidingsbehoefte van circa 13,5 tot 18 hectare tot en met 2030. Ook het regionale bedrijventerrein Laarberg vraagt om verdere voorbereiding op toekomstige groei.

Bedrijvigheid in Borculo

De beschikbare ruimte voor economische ontwikkeling staat echter onder druk. Netcongestie beperkt op verschillende plekken de mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijven en nieuwe ontwikkelingen. Ook stikstofvraagstukken, wateropgaven, ruimtedruk en langere juridische procedures maken economische ontwikkeling complexer en vragen om scherpe keuzes in prioritering en fasering. Deze ontwikkelingen raken niet alleen bedrijven, maar hebben ook invloed op woningbouw, voorzieningen en de aantrekkelijkheid van Berkelland als vestigingsgemeente.

Daarnaast verandert ook het buitengebied economisch. Het aantal agrarische bedrijven neemt af, terwijl nieuwe economische functies zoals recreatie, verbrede landbouw, duurzame energie, innovatie en multifunctioneel ruimtegebruik toenemen. Dit biedt kansen voor nieuwe vormen van ondernemerschap, maar vraagt ook om zorgvuldige keuzes om landschap, leefbaarheid en economische ontwikkeling in balans te houden.

Een sterke economie vraagt niet alleen om ruimte voor bedrijven, maar ook om bereikbaarheid, goede infrastructuur, voldoende woningen voor werknemers, passende opleidingen en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. De omvangrijke onderhoudsopgave van wegen, bruggen en openbare ruimte en de toenemende druk op voorzieningen maken dat economische keuzes steeds vaker samenhangen met andere maatschappelijke opgaven.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om ruimte te blijven bieden aan ondernemerschap, innovatie en werkgelegenheid, terwijl de schaarse ruimte, infrastructuur, energievoorziening en leefomgeving toekomstbestendig worden ingericht. De verbinding tussen economie, onderwijs, wonen, mobiliteit, duurzaamheid en leefbare kernen wordt daarbij steeds belangrijker.

9.2 Ambitie

Berkelland is een ondernemende gemeente met sterke familiebedrijven, een krachtig midden- en kleinbedrijf, innovatieve maakindustrie, een vitaal buitengebied en aantrekkelijke centra in onze kernen. Wij willen een sterke, duurzame en toekomstbestendige lokale economie waarin ondernemers de ruimte krijgen om te ondernemen, te investeren, te innoveren en werkgelegenheid te behouden en verder te ontwikkelen.

Wij kiezen voor een gemeente die naast ondernemers staat in plaats van tegenover hen. Ondernemers moeten kunnen rekenen op een toegankelijke overheid, duidelijke communicatie, korte lijnen en een oplossingsgerichte houding, waarbij regelgeving, vergunningverlening en gemeentelijke processen ondersteunend zijn aan ondernemerschap en ontwikkeling.

Wij zetten in op voldoende ontwikkelruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven in zowel grote als kleine kernen. Daarbij investeren wij in toekomstbestendige werklocaties, verduurzaming, bereikbaarheid en een goede fysieke en digitale infrastructuur, zodat Berkelland aantrekkelijk blijft voor ondernemers, werknemers en investeerders.

Wij zien samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid als essentieel voor een sterke regionale economie. Door onderwijsvoorzieningen goed te laten aansluiten op de arbeidsmarkt, vakmanschap te behouden en jongeren perspectief te bieden op werk in de regio, versterken wij de economische vitaliteit van Berkelland.

Wij hechten grote waarde aan aantrekkelijke centra, een vitaal winkelbestand, recreatie, toerisme, circulariteit en korte lokale ketens. Lokale ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners spelen hierin een belangrijke rol. Wij geven lokale ondernemers een eerlijke kans bij gemeentelijke opdrachten en investeringen, binnen de geldende wettelijke kaders.

Door ruimte te geven aan ondernemerschap, innovatie, duurzaamheid en samenwerking willen wij Berkelland economisch sterk, aantrekkelijk en toekomstbestendig houden voor huidige en toekomstige generaties.

9.3 Verzoek aan het college

- a) Zorg voor een ondernemende en toegankelijke gemeentelijke organisatie, waarbij ondernemers snel en eenvoudig hun weg kunnen vinden binnen de gemeente, beschikken over een duidelijk aanspreekpunt en kunnen rekenen op korte lijnen, duidelijke communicatie en een oplossingsgerichte dienstverlening.
- b) Richt vergunningverlening, ruimtelijke procedures en economische dienstverlening in volgens het uitgangspunt ja, mits, binnen de geldende wet- en regelgeving, en zorg ervoor dat doorlooptijden, besluitvorming en afstemming tussen afdelingen voorspelbaar, transparant en doelmatig verlopen.
- c) Actualiseer gemeentelijke regelgeving, beleidskaders en uitvoeringsregels periodiek op uitvoerbaarheid, samenhang en ondernemersvriendelijkheid, zodat onnodige of tegenstrijdige regels worden voorkomen en ondernemers ruimte houden om te ontwikkelen en laat ondernemers meepraten.
- d) Stel een omgevingsprogramma op voor bedrijventerreinen en andere werklocaties in zowel grote als kleine kernen, met aandacht voor uitbreidingsruimte, verduurzaming, netcapaciteit, energieopslag, bereikbaarheid, circulair ruimtegebruik en toekomstbestendige werkgelegenheid. Betrek de raad periodiek bij de voortgang en noodzakelijke keuzes. Maak het maatschappelijke rendement inzichtelijk en betrek dat bij de investeringsbeslissing.
- e) Geef bestaande Berkellandse bedrijven waar mogelijk actief ruimte om te groeien, te verduurzamen, te innoveren of te verplaatsen binnen de gemeente.
- f) Zet samen met provincie, regio en Rijk actief in op verbetering van de bereikbaarheid van Berkelland, waaronder de ontsluiting van bedrijventerreinen, verkeersveiligheid, logistieke verbindingen en de verdere verbetering van de N18 en andere strategische verbindingen.
- g) Werk samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners aan een structurele 3 O-agenda (onderwijs, ondernemers, overheid), gericht op vakmanschap, stageplaatsen, praktijkgericht leren, zij-instroom, behoud van jongeren in de regio en aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Geef daarbij nadrukkelijk aandacht aan het versterken van bestaanszekerheid door voldoende toekomstbestendige werkgelegenheid, omscholing en duurzame participatie op de arbeidsmarkt voor inwoners van Berkelland.
- h) Maak samen met ondernemers, vastgoedeigenaren en inwoners voor de grote en kleine kernen, het terugdringen van leegstand, het versterken van verblijfskwaliteit, ontmoeting, bereikbaarheid, dienstverlening, horeca, cultuur en economische vitaliteit tot onderdeel van het omgevingsprogramma zoals genoemd in 3.3a.
- i) Faciliteer waar passend initiatieven voor centrummanagement of vergelijkbare samenwerkingsvormen, waarbij gemeente, ondernemers en andere partners gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de ontwikkeling van aantrekkelijke centra.
- j) Geef lokale ondernemers, een herkenbare positie bij gemeentelijke aanbestedingen, opdrachten en investeringen, en maak inzichtelijk hoe lokale economische meerwaarde daarbij kan worden meegewogen.
- k) Geef ondernemers in het buitengebied ruimte om recreatieve, toeristische of andere passende nevenactiviteiten te ontwikkelen wanneer deze bijdragen aan economische vitaliteit en passen binnen de schaal, identiteit en leefomgeving van het gebied.
- l) Stimuleer circulariteit, lokale ketens, streekproducten en duurzame bedrijfsvoering door deze actief mee te nemen in gemeentelijk beleid, gebiedsontwikkeling, inkoop en economische samenwerking.

10. Thema Bestuur, participatie en een krachtige organisatie

10.1 Situatieschets

Berkelland is een gemeente met betrokken inwoners, actieve verenigingen, ondernemende organisaties en sterke gemeenschappen in onze kernen en buurtschappen. Veel inwoners voelen zich verantwoordelijk voor hun leefomgeving en leveren een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit en leefbaarheid van onze gemeente. Die betrokkenheid vormt een sterke basis voor lokaal bestuur en samenwerking.

De rol van de lokale overheid verandert in hoog tempo. Vanuit het Rijk komen steeds meer taken, verantwoordelijkheden en wettelijke verplichtingen op gemeenten af. Veel van deze medebewindstaken worden landelijk bepaald, terwijl de uitvoering lokaal plaatsvindt en de beschikbare financiële middelen niet altijd in verhouding staan tot de opgaven. Hierdoor neemt de bestuurlijke en organisatorische complexiteit toe en wordt de lokale beleidsruimte kleiner.

Ook de maatschappelijke verwachtingen richting de overheid veranderen. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners verwachten een overheid die toegankelijk, betrouwbaar, transparant en daadkrachtig is. De Wet Open Overheid (WOO) heeft als doel de overheid transparanter en democratischer te maken. De implementatie van de WOO in Berkelland is een lopend proces en heeft ook gevolgen voor de gemeenteraad en de samenwerking tussen raad en college.

Inwoners verwachten ook een overheid die luistert en duidelijk communiceert. Dat inwoners vroegtijdig betrokken worden door initiatiefnemers bij plannen en besluiten die hun leefomgeving raken. Vraagstukken worden complexer en raken maatschappelijke opgaven zoals wonen, zorg, duurzaamheid, veiligheid, economie en leefbaarheid steeds meer met elkaar verweven.

Gemeentehuis Borculo

De gemeentelijke organisatie staat daarbij onder druk. De hoeveelheid werk neemt toe, specialistische kennis is schaars en de arbeidsmarkt is krap. Net als veel andere gemeenten heeft Berkelland, ondanks een gemiddeld verloop en laag ziekteverzuim, te maken met uitdagingen op het gebied van personeelsbehoud, werving, kennisontwikkeling en uitvoeringskracht. Daarnaast vragen digitalisering, veranderende wetgeving en toenemende verwachtingen van inwoners om een organisatie die wendbaar, deskundig en toekomstbestendig is.

Daarnaast vraagt de omvang van de maatschappelijke en financiële opgaven om duidelijke keuzes, goede prioritering en een betrouwbare informatievoorziening richting gemeenteraad. Om als raad goed invulling te kunnen geven aan de kaderstellende en controlerende rol, is actuele, begrijpelijke en tijdige informatie over beleid, financiën, risico's en uitvoering essentieel.

Veel vraagstukken overstijgen de gemeentegrenzen. Berkelland werkt daarom steeds intensiever samen met andere gemeenten, de regio, provincie, het Rijk en maatschappelijke partners. Deze samenwerking biedt kansen om kennis, capaciteit en slagkracht te bundelen, maar vraagt om duidelijke keuzes over lokale regie, democratische legitimatie en de betrokkenheid van de gemeenteraad.

De komende jaren staat Berkelland daarmee voor de opgave om een betrouwbare, transparante en toekomstbestendige overheid te blijven, met een organisatie die in staat is maatschappelijke opgaven uit te voeren, inwoners actief te betrekken bij besluitvorming en voldoende ruimte houdt voor lokale keuzes, menselijke maat en bestuurlijke slagkracht.

10.2 Ambitie

Berkelland is een gemeente met een betrouwbaar, toegankelijk en transparant bestuur, waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, raad, college en ambtelijke organisatie samenwerken vanuit vertrouwen, duidelijkheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Wij willen een bestuursstijl waarin openheid, eerlijkheid, rolzuiverheid en aanspreekbaarheid vanzelfsprekend zijn en waarin besluiten begrijpelijk, uitlegbaar en zorgvuldig tot stand komen.

Wij kiezen voor een gemeente die naast inwoners en ondernemers. Daarbij hanteren wij zoveel mogelijk het uitgangspunt ja, mits, waarbij niet de

beperking maar de mogelijkheid centraal staat, binnen de kaders van wet- en regelgeving en met gelijke behandeling voor iedereen.

Wij willen dat inwoners worden geïnformeerd over plannen en besluiten en actief worden betrokken bij de voorbereiding, uitwerking en uitvoering van ontwikkelingen die hun leefomgeving raken. Co-creatie, participatie en vroegtijdige afstemming met direct betrokkenen vormen voor ons een vanzelfsprekend onderdeel van goed bestuur.

Wij zetten in op een gemeentelijke organisatie die toegankelijk, deskundig, oplossingsgericht en dienstbaar is, met korte lijnen, efficiënte processen en heldere communicatie in begrijpelijke taal. Daarbij staat de menselijke maat centraal en zoeken wij problemen en geschillen bij voorkeur vroegtijdig op te lossen, voordat juridische procedures nodig zijn.

Wij geloven in een raad die op hoofdlijnen kaders stelt, controleert en bestuurlijke keuzes maakt voor het algemeen belang, een college dat bestuurlijk aanspreekbaar is op uitvoering en organisatie, en een ambtelijke organisatie die professioneel, transparant en uitvoerbaar werkt binnen de door de raad gestelde kaders.

Daar waar regionale samenwerking meerwaarde biedt voor inwoners, kwaliteit of uitvoeringskracht, werken wij actief samen met andere overheden en partners, met behoud van lokale regie en democratische controle.

10.3 Verzoek aan het college

- a) Geef samen met de ambtelijke organisatie verder uitvoering aan de ingezette professionaliseringsslag, zodat Berkelland beschikt over een toegankelijke, deskundige, betrouwbare en toekomstbestendige organisatie die inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties snel, zorgvuldig en oplossingsgericht ondersteunt. Ga uit van de kracht van eigen medewerkers en investeer in kennis.

- b) Geef in dienstverlening, vergunningverlening, beleidsuitvoering en inwonercontact actief invulling aan het uitgangspunt ja, mits, waarbij de menselijke maat, maatwerk, vroegtijdige afstemming en oplossingsgericht handelen centraal staan binnen de geldende wet- en regelgeving en met gelijke behandeling voor gelijke gevallen.
- c) Zorg ervoor dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vroegtijdig en op een begrijpelijke, transparante en laagdrempelige manier worden betrokken bij plannen en besluiten die invloed hebben op hun leefomgeving, waarbij vooraf duidelijk is welke ruimte er is voor invloed en hoe inbreng wordt meegewogen.
- d) Zet actief in op het voorkomen van onnodige juridische procedures door vroegtijdig persoonlijk contact, duidelijke communicatie, verwachtingsmanagement en informele geschiloplossing, zodat problemen zoveel mogelijk in overleg worden opgelost voordat formele bezwaar- of beroepsprocedures nodig zijn.
- e) Zorg ervoor dat bestuurlijke voorstellen, raadsinformatie en besluitvorming voor de gemeenteraad tijdig, volledig, begrijpelijk en transparant worden aangeboden, zodat de raad zijn kaderstellende en controlerende rol op hoofdlijnen goed kan vervullen.
- f) Leg bij grote beleidsontwikkelingen bij aanvang een kadernotitie (voor beleid dat wordt vastgesteld door het college zoals omgevingsprogramma's) of startnotitie (voor beleid dat wordt vastgesteld door de raad zoals visies) voor aan de raad, Draag er zorg voor dat de gemeenteraad vroegtijdig wordt betrokken bij bestuurlijke dilemma's en regionale ontwikkelingen die invloed hebben op de beleidsruimte, uitvoeringskracht of financiële positie van Berkelland.
- g) Werk in regionale samenwerkingsverbanden, met behoud van lokale regie, transparante besluitvorming en een actieve terugkoppeling richting de gemeenteraad over keuzes, ontwikkelingen en mogelijke gevolgen voor onze inwoners.
- h) Vertaal de ambities en verzoeken uit dit raadsprogramma naar een overzichtelijk uitvoeringsprogramma, of collegeprogramma en zet daarbij de verschillende onderdelen uit in tijd, capaciteit en geld,

deze raadsperiode. Maak daarbij een set van prestatie-indicatoren en maatschappelijke effecten per thema. Neem deze indicatoren op in de reguliere planning- en control cyclus, zodat de gemeenteraad de voortgang van de uitvoering integraal kan volgen en beoordelen.

- i) Leg de raad tijdig voorstellen voor wanneer ontwikkelingen, gewijzigde omstandigheden, haalbaarheid, of nieuwe inzichten aanleiding geven om ambities, prioriteiten of uitvoeringsafspraken uit dit raadsprogramma bij te stellen.

Opdracht aan de raad

- a) We handelen volgens de gedragscode, gaan respectvol met elkaar om, ook in onze externe communicatie en zetten een streep onder het verleden.
- b) We spreken elkaar aan.
- c) We realiseren ons dat de drijfveren en motieven van partijen verschillend zijn (het 'waarom'). Dat accepteren we van elkaar.
- d) We richten ons bij onze kaderstellende rol op dat 'wat' we willen bereiken. De vraag 'hoe' we dat gaan bereiken is primair aan het college. Zo ontstaat een heldere rolverdeling.
- e) We voeren het debat op de inhoud, zijn nieuwsgierig naar elkaars mening en zoeken actief naar compromissen die voorstellen beter maken.
- f) We luisteren naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zoals bijvoorbeeld de Welzijnsraad en de Jongerenraad en betrekken hun adviezen en meningen bij onze besluitvorming.
- g) We realiseren ons dat regelgeving en beleid van andere overheden door gemeenten tot uitvoer gebracht moeten worden. We richten ons daarbij op ons mandaat en de consequenties voor onze inwoners.
- h) We evalueren de samenwerking en het werken met een raadsprogramma jaarlijks en leggen daarover openbaar verantwoording af.

Gemeente Berkelland

Bezoekadres

Marktstraat 1
7271 AX Borculo

Postadres

Postbus 200
7270 HA Borculo

Telefoon

0545 250 250

Website

www.gemeenteberkelland.nl